GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תש"ף, 2020
מספר השאלון: 34281
שם התלמיד/ה: _____

# אזרחות

## שאלון 34281

## הוראות לנבחן

הוראות לנבחן
א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון – (1×14) – 14 נקודות
פרק שני – (3×9) + (1×13) – 40 נקודות
פרק שלישי – (2×12) – 24 נקודות
פרק רביעי – (2×11) – 22 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.
בהצלחה!

## בהצלחה!

# השאלות

## פרק ראשון (14 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1–2.

### 1. ברקזיט והתפטרות השרים

(14 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 1)

**א.** ציין והצג את העיקרון הדמוקרטי שמימשו אזרחי בריטניה בהשתתפותם במשאל.

הסבר כיצד עיקרון זה בא לידי ביטוי בקטע.

**ב.** ציין והצג את סוג האחריות (אחריות משותפת או אחריות מיניסטריאלית) שבגללה נאלצו השרים להתפטר.

הסבר כיצד סוג אחריות זה בא לידי ביטוי בטענת השרים בקטע.

### 2. שיתוף פוסט פוגעני ברשת

(14 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 2)

**א.** ציין והצג את סוג הזכויות של הגולשים באינטרנט המתממש באמצעות שיתוף פוסטים.

הסבר כיצד סוג זכויות זה בא לידי ביטוי בקטע.

**ב.** ציין והצג את החוק שאִפשר לבית המשפט להתבסס בפסיקתו על מקורות יהודיים.

הסבר כיצד חוק זה בא לידי ביטוי בנימוק של השופטים.

## פרק שני (40 נקודות) – שאלות 3–7

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות:

על שלוש מן השאלות 3–7 (לכל שאלה – 9 נקודות)

ועל אחת מן השאלות 8–12 (13 נקודות)

ענה על שלוש מן השאלות 3–7 (בכל תשובה כתוב לפחות שניים–שלושה משפטים).

### 3. ההצדקות להקמת המדינה בהכרזת העצמאות – טבעית ובין־לאומית

(9 נקודות)

הצג, על פי הכרזת העצמאות, את שתי ההצדקות להקמת מדינת ישראל:

הצדקה טבעית (אוניברסלית) והצדקה בין־לאומית (משפטית).

- הצדקה טבעית (אוניברסלית)
- הצדקה בין־לאומית (משפטית)

**4. דרכי הפיקוח והביקורת של הכנסת על הממשלה**
(9 נקודות)
הצג שתי דרכים שבאמצעותן הכנסת מבקרת את הממשלה ומפקחת עליה.
(9 נקודות)

**5. פקודה בלתי חוקית בעליל**
(9 נקודות)
הצג את המושג פקודה בלתי חוקית בעליל.
(9 נקודות)

**6. שיטת הבחירות בישראל – יחסית ורשימתית**
(9 נקודות)
הצג את שני המאפיינים של שיטת הבחירות בישראל:

- יחסית
- רשימתית

**7. לאומיות אתנית־תרבותית ולאומיות אזרחית**
(9 נקודות)
הצג נקודת דמיון אחת והבדל אחד בין לאומיות אתנית־תרבותית ובין לאומיות אזרחית (פוליטית/מדינתית).
(9 נקודות)

---

## פרק שני (40 נקודות) – שאלות 8–12

ענה על אחת מן השאלות 8–12, על פי אחד מן האשכולות שלמדת.

---

**8. אשכול העולם היהודי**
(13 נקודות)
אשכול: העולם היהודי

- הצג את המחלוקת בין דתיים לבין חילוניים בחברה הישראלית בנוגע לסוגיית הנישואים והגירושים.
- הצג את הזכות לחופש מדת.
- הסבר כיצד הזכות לחופש מדת באה לידי ביטוי במחלוקת שהצגת.

**9. אשכול תקשורת ופוליטיקה**
(13 נקודות)
אשכול: תקשורת ופוליטיקה בישראל

- הצג את החוק נגד בעלות צולבת.

- הצג את עקרון הפלורליזם.
- הסבר כיצד החוק נגד בעלות צולבת מחזק את עקרון הפלורליזם.

### 10. אשכול בחירות ומפלגות

(13 נקודות)

אשכול: בחירות ומפלגות

- הצג את המושג בחירות מקדימות (פריימריז).
- הצג את המושג זכויות פוליטיות.
- הסבר כיצד קיום הפריימריז מאפשר מימוש של זכויות פוליטיות.

### 11. אשכול רשויות מקומיות

(13 נקודות)

אשכול: רשויות מקומיות

- הצג שני תפקידים או שתי סמכויות (או תפקיד אחד וסמכות אחת) של הרשות המקומית.
- הצג את תפקיד הממשלה: קביעת מדיניות וביצועה.
- הסבר כיצד תפקיד הממשלה: קביעת מדיניות וביצועה בא לידי ביטוי באחד מתפקידיה או באחת מסמכויותיה של הרשות המקומית.

### 12. אשכול מעורבות אזרחית ופיקוח על רשויות השלטון

(13 נקודות)

אשכול: מעורבות אזרחית ופיקוח על רשויות השלטון

- הצג את המושג ארגונים חוץ־ממשלתיים (המגזר השלישי).
- הצג את עקרון הפלורליזם.
- הסבר כיצד עקרון הפלורליזם מתממש באמצעות ארגונים חוץ־ממשלתיים.

---

## פרק שלישי (24 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מן השאלות 13–15.

ענה על שתיים מן השאלות 13–15 (לכל שאלה – 12 נקודות).

שים לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת מושג) ענה על פי מה שלמדת, ולא על פי הקטע.

בחלק השני של השאלה ענה על פי הקטע.

---

### 13. מחויבות מדינת ישראל כלפי יהודי התפוצות

(12 נקודות)

(ראו בנספח: נאום של אסתר חיות, נשיאת בית המשפט העליון)

הצג את המחויבות והאחריות של מדינת ישראל כלפי יהודי התפוצות.

הסבר כיצד מחויבות זו באה לידי ביטוי בקטע.

(12 נקודות)

**14. עקרון ההסכמיות**

(12 נקודות)

(ראו בנספח: נאום של אסתר חיות, נשיאת בית המשפט העליון)

הצג את עקרון ההסכמיות.

הסבר כיצד עיקרון זה בא לידי ביטוי בקטע.

(12 נקודות)

**15. מעמד המיעוטים במדינת ישראל**

(12 נקודות)

(ראו בנספח: נאום של אסתר חיות, נשיאת בית המשפט העליון)

הצג את מעמד המיעוטים במדינת ישראל.

הסבר כיצד מעמד המיעוטים בא לידי ביטוי בקטע.

(12 נקודות)

---

## פרק רביעי (22 נקודות) – שאלות 16–19

בפרק זה עליך לענות על שתי שאלות: על אחת מן השאלות 16–19, ועל אחת מן השאלות 20–21 (לכל שאלה – 11 נקודות).

ענה על אחת מן השאלות 16–19.

---

**16. תחבורה ציבורית בשבת – עמדת דובר המפלגה**

(11 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 16)

– ציין והצג את העמדה (החלום) הרצויה בעיניו של דובר המפלגה בנוגע לזהות הדתית של מדינת ישראל.

הסבר כיצד עמדה זו באה לידי ביטוי בקטע.

(11 נקודות)

**17. קידום הההייטק ביישובים ערביים**

(11 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 17)

– ציין והצג את העמדה (החלום) הרצויה בעיניו של נציג הארגון בנוגע לזהות הלאומית הרצויה של מדינת ישראל.

הסבר כיצד עמדה זו באה לידי ביטוי בקטע.

(11 נקודות)

**18. שופט שפסל את עצמו**

(11 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 18)

– ציין והצג את הזכות שעליה ביקש השופט להגן בהחלטתו לפסול את עצמו מלשפוט מקרה זה.
הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

(11 נקודות)

**19. מחאת ההורים על ההתעללות בגני הילדים**

(11 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 19)

– ציין והצג את סוג מנגנון הפיקוח והביקורת שבא לידי ביטוי בפעולה שנקטו ההורים בתגובה על מקרי ההתעללות.
הסבר כיצד מנגנון פיקוח וביקורת זה בא לידי ביטוי בקטע.

(11 נקודות)

---

## פרק רביעי (22 נקודות) – שאלות 20–21

ענה על אחת מן השאלות 20–21.

---

**20. תשלום הורים בעבור לימודי העשרה**

(11 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 20)

הבע את עמדתך בעניין זה. הצג שני נימוקים המתבססים על מושגים מתחום האזרחות – נימוק אחד לעמדתך ונימוק אחד (אחר) לעמדה המנוגדת לשלך.
בכתיבתך הקפד על הרכיבים האלה:

**א.** טענה – הצג את עמדתך באופן ברור.

**ב.** הנמקת עמדתך – הצג נימוק לעמדתך המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

**ג.** הנמקת העמדה המנוגדת – הצג נימוק לעמדה המנוגדת לעמדתך, המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

**21. הגבלת מכירת הנשק**

(11 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 21)

הבע את עמדתך בעניין זה. הצג שני נימוקים המתבססים על מושגים מתחום האזרחות – נימוק אחד לעמדתך ונימוק אחד (אחר) לעמדה המנוגדת לשלך.
בכתיבתך הקפד על הרכיבים האלה:

**א.** טענה – הצג את עמדתך באופן ברור.

**ב.** הנמקת עמדתך – הצג נימוק לעמדתך המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

**ג.** הנמקת העמדה המנוגדת – הצג נימוק לעמדה המנוגדת לעמדתך, המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.


נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-www.guyai.co.il · GuyAI

# נספח – הקטעים

## שאלה 1

במשך שנים רבות הייתה בריטניה חברה באיחוד האירופי (ארגון שבו חברות עשרים ושמונה מדינות באירופה). לאחר דיון ציבורי, נערך משאל בקרב כלל האזרחים במדינה בנוגע להמשך החברות של בריטניה באיחוד האירופי. במשאל זה הביעו האזרחים את רצונם לפרוש מן האיחוד ונקבע תאריך שבו הפרישה אמורה לצאת לפועל (פרישה זו מכונה "בְּרֶקְזִיט").

בדיונים שערכה ממשלת בריטניה בעניין תנאי פרישתה מן האיחוד האירופי, דרשו שרים אחדים לדחות את תאריך הפרישה שנקבע, מִשום שלטענתם יש לנקוט צעדים שיבטיחו את מעמדה הכלכלי והמדיני של בריטניה לפני פרישתה מן האיחוד. למרות זאת הודיע ראש הממשלה כי על פי החלטת הממשלה תפרוש בריטניה מן האיחוד בתאריך שנקבע מראש גם אם לא יינקטו צעדים שיבטיחו את מעמדה.

בעקבות הודעה זו, טענו השרים שהם מתנגדים להחלטה זו של הממשלה אך מכיוון שהם מחויבים לתמוך בכל החלטות הממשלה הם נאלצים להתפטר.

## שאלה 2

אנשים רבים שגולשים ברשתות החברתיות באינטרנט (כגון פייסבוק) משתפים פוסטים (רשומות) שכתבו אחרים. אחת הדרכים להפיץ תוכן היא לשתף פוסטים, לתמוך בדעת הכותב ולהביע הזדהות עם הדברים שנכתבו בהם.

שני גולשים שיתפו פוסט פוגעני שכתב אדם אחר נגד עיתון מקומי, ובתגובה על כך הגישו בעלי העיתון תביעה משפטית נגדם. השופטים קיבלו את התביעה ופסקו לטובת בעלי העיתון. בנימוק לפסק הדין כתבו השופטים שבחקיקה הקיימת אין מענה למקרים שבהם גולשים משתפים פוסטים פוגעניים שכתבו אנשים אחרים, ולכן הם התבססו בפסיקתם על מקורות יהודיים העוסקים באחריותו של מי שמשתף דברים שאמרו או כתבו אחרים.

**נאום של אסתר חיות, נשיאת בית המשפט העליון**


נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

מדינת ישראל חגגה את העשור השביעי לעצמאותה. במושגים של חיי מדינה – ישראל היא עדיין מדינה צעירה ולכן היא עדיין מצויה בתהליך של עיצוב דמותה וגיבוש צביונה.

מדינת ישראל מעצם היותה ביתו של העם היהודי מקבצת אליה לאורך כל השנים מאז הקמתה ועד היום יהודים מכל רחבי תבל. המדינה גם מַקְצָה משאבים מיוחדים לסיוע ליהודים שנשקפת להם סכנה בארצות מושבם ואף פועלת לעלייתם ארצה. בצד הגיוון באוכלוסייה מעצם מוצאם של האזרחים ממדינות שונות, יש גיוון גם בדברים אחרים; הציבור היהודי בישראל מורכב מחילונים, דתיים וחרדים, וגם בקהילות אלה יש זרמים שונים ומגוונים. בצד אלה יש בישראל גם אוכלוסיות לא יהודיות הנמנות עם אזרחיה ובהן: מוסלמים, נוצרים, דרוזים, צ'רקסים ועוד.

הזהות הישראלית הולכת ומתגבשת ואף על פי כן גם כיום יש פערים משמעותיים בין הקבוצות השונות המרכיבות את האוכלוסייה בישראל. קליטת העלייה היא תהליך ארוך ומורכב, ובעקבותיה נוצרים פערים באוכלוסייה היהודית. כמו כן יש להזכיר גם פערים אחרים בחברה הישראלית המציבים בפנינו אתגרים חשובים ובהם: שילוב המיעוט הערבי בחברה, חתירה לשוויון בתחום המגדרי, צמצום הפערים המעמדיים ההולכים ומתרחבים בחברה שלנו וכן התמודדות עם תופעה מדאיגה של הקצנת השיח הציבורי, שנהפך בוטה ואלים יותר ויותר. אלו הם אתגרים לא פשוטים.

אם כן, הפסיפס האנושי המגוון בישראל ומציאות החיים המורכבת בה מעלים את השאלה מה מחבר, משלב ומלכד את מגוון האוכלוסיות במדינה ומאפשר להן להיות חברה אחת המקיימת את חייה במדינה ריבונית וחיה בה בבטחה.

בעיניי, המפתח לקיום החיים המשותפים במדינה הזו הוא בראש ובראשונה החוסן של הדמוקרטיה בישראל, המושתתת על ערכי יסוד אוניברסליים, על סובלנות כלפי האחר ועל כיבוד זכויות אדם. לכידות חברתית מחייבת התאגדות סביב מכנה משותף, רחב ככל שיהיה, שיכול לגבש את מגוון האוכלוסיות לכדי חברה אחת ולהבטיח קיום של חיים משותפים – כל אוכלוסייה לפי הייחוד שלה, זו בצד זו.

האבות המייסדים של מדינת ישראל הדגישו במגילת העצמאות את החשיבות של הערכים: חירות, חופש דת, חופש מצפון, צדק ושוויון זכויות חברתי ומדיני לכל אזרחי המדינה ללא הבדל דת, גזע ומין.

עם זה, ההגשמה של ערכים אלה היא משימה לא פשוטה. כבר בימיה הראשונים של המדינה התעוררו מחלוקות באשר לאופן שבו יש להפוך את חזון הדמוקרטיה בישראל מחלום למציאות. לעיתים ערכים של שוויון והחובה להגן על חירויות הפרט מתנגשים עם המחויבות לאפשר לקבוצות השונות באוכלוסייה לבוא לידי ביטוי ולנהוג בהתאם לאמונתן ולתרבותן, ועל זה יש לתת את הדעת. ואכן המחוקק הכיר למשל בצורך באוטונומיה במערכת החינוך, ועיגן זאת בחוק שעל פיו כל קבוצה המבקשת לשמור על דתה ועל שפתה יכולה לקיים מערכת חינוך נפרדת ותוכנית לימודים הייחודית לה. גם בית המשפט התייחס לשאיפה זו והתחשב בכך בפסיקותיו.

ללא ספק, ההכרה בערכים הדמוקרטיים שלאורם הוקמה מדינת ישראל היא הגרעין המאפשר את קיום החיים המשותפים שלנו כאן. מדינת ישראל תוכל להמשיך לשגשג ולפרוח רק אם כל חלקי האוכלוסייה, על אף השונות ביניהם, יתלכדו סביב ערכים אלה.

אנו, אנשי המשפט, מחויבים למשימה זו עוד מראשית ימי המדינה, אך חשוב לזכור כי מימוש המשימה כרוך בתהליך ארוך ומורכב המצריך פעולה חינוכית, ציבורית, תרבותית וחברתית משולבת, וכי על כל אחד ואחת מאיתנו לעדור היטב בערוגתו למען הטמעת ערכים אלה בעומק ההוויה החברתית שלנו.

(מעובד על פי: נאום של אסתר חיות, נשיאת בית המשפט העליון, מאתר הרשות השופטת, 15/4/2018)

## שאלה 16

במערכת הבחירות האחרונה פנו מאחד העיתונים לדוברי המפלגות המתמודדות, וביקשו מהם להציג את עמדתם בנוגע לסוגיות שונות שיש בעניינן מחלוקת בציבור. אחת מן הסוגיות הייתה הפעלת תחבורה ציבורית בשבת.
דובר של אחת המפלגות אמר שמפלגתו מתנגדת להפעלת תחבורה ציבורית בשבת, משום שמדינת ישראל היא מדינה יהודית ולכן היא חייבת להתבסס על ערכי היסוד של היהדות. הפעלת תחבורה ציבורית בשבת פוגעת בערכים אלה ומנוגדת למצוות התורה המחייבות כל יהודי.

## שאלה 17

בשנה האחרונה החליטה הממשלה להקצות תקציב של עשרים מיליון שקלים לקידום תעשיית ההייטק ביישובים ערביים. נציג של ארגון הפועל לקידום תעשיית ההייטק ביישובים ערביים בירך על ההחלטה ואמר כי זוהי החלטה ראויה של הממשלה. לדבריו, החלטה זו מבטאת את מחויבותה של מדינת ישראל היהודית לקדם את היישובים הערביים ולאפשר לתושביהם לעסוק בתחום ההייטק באופן שוויוני – כפי שמתאפשר לכל אזרח אחר במדינה.

## שאלה 18

בבית המשפט העליון נערך דיון משפטי בנוגע לתביעה שהוגשה נגד חברה מסחרית מסוימת.
אחד השופטים שהיה אמור לדון במקרה ביקש לפסול את עצמו ולא להיות בהרכב השופטים, משום שיש קִרבה משפחתית בינו לבין אחד ממנהלי החברה הנתבעת. לדבריו קִרבה זו עלולה לפגוע בזכות יסוד של הצדדים במשפט, ולכן ראוי ששופט אחר ישפוט במקומו.

## שאלה 19

בשנה האחרונה נחשפו בכמה גני ילדים פרטיים מקרי התעללות של מטפלות וגננות בפעוטות שבגן. בעקבות מקרים אלה החלה מחאה של קבוצת הורים ברשתות החברתיות ובכלי התקשורת. כמו כן הפגינו הורים רבים מול בית ראש הממשלה ומול משרדי הממשלה. המפגינים נשאו שלטי מחאה וקראו לממשלה לפעול לשינוי המצב. הם דרשו שיהיה פיקוח על תנאי הקבלה וההסמכה של מי שמבקש לעסוק בתחום, והחמרה בענישה במקרים של התעללות.

## שאלה 20

משרד החינוך מאפשר לבתי ספר שרוצים להוסיף לתוכנית הלימודים שלהם לימודי העשרה לִגְבות מהורי התלמידים תשלום מיוחד בעבור זאת. לימודי ההעשרה הם לימודי רשות ולא חובה, ורק מי שמעוניין שילדיו ישתתפו בהם צריך לשלם.
יש התומכים בגביית תשלום מן ההורים בעבור לימודי העשרה ויש המתנגדים לכך.

## שאלה 21


נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

יש מדינות שבהן אפשר לרכוש נשק ללא הגבלה. בעקבות כמה מקרים של ירי, שוד ונדליזם באמצעות נשק באחת המדינות, דרשו האזרחים להגביל את מכירת הנשק במדינה ולקבוע כללים ברורים בנוגע להרשאות של רכישת נשק והחזקתו.
יש התומכים בדרישה זו ויש המתנגדים לה.

כל הבגרויות באזרחות עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/civics